

RAPORT Z BADANIA NAUCZYCIELI

na temat podręcznika MEN

(wersja skrócona)

Warszawa, marzec 2015

Tło badania (1/2)

- Inspiracją do przeprowadzenia badania było **wprowadzenie od roku szkolnego 2014/2015 bezpłatnego podręcznika wydawanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej *Nasz Elementarz***.
- Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił w dniu 30 maja 2014 r. ustawę ***o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw***. Główne zmiany polegają na wyposażaniu szkół podstawowych w podręczniki do edukacji wczesnoszkolnej w klasach I-III (które zapewnia Minister Edukacji Narodowej) oraz zapewnieniu wszystkim uczniom szkół podstawowych (i gimnazjów) prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników i materiałów edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego.
- **Zmiana ustawy i wprowadzenie we wrześniu bezpłatnych podręczników dla wszystkich uczniów klas pierwszych szkół publicznych od początku budziło wiele kontrowersji.**

Tło badania (2/2)

- Zarówno rodzice, jak i nauczyciele uczniów z klas pierwszych obawiali się jakości, wyglądu oraz poziomu merytorycznego podręcznika zaproponowanego przez MEN. Konsultacje trwały krótko. Nie bez znaczenia był także termin napisania, wydania i rozdystrybuowania podręcznika do szkół.
- **Podręcznik *Nasz Elementarz* w swoim założeniu jest podręcznikiem wykorzystywanym przez kilka roczników pierwszaków.** Uczniowie zostawiają podręcznik w szkole, nie mogą w nim pisać. Nauczyciele mieli mało czasu na zapoznanie się z treściami, które będą przerabiać z uczniami w ramach programu nauczania. Istotne było także podzielenie *Naszego Elementarza* na cztery części, przekazywane szkołom w odległych od siebie terminach.
- Obecnie trwają prace nad przygotowaniem podręczników ministerialnych dla drugich klas szkół podstawowych.

Cel badania

- Celem badania było dowiedzenie się, co nauczyciele Edukacji Wczesnoszkolnej pracujący od września 2014 roku z *Nowym Elementarzem* sądzą o zmianach dotyczących nowego podręcznika.
- Badanie miało dać odpowiedź, jak po zakończonym pierwszym semestrze nauki nauczyciele pierwszych klas szkół podstawowych oceniają realizację programu nauczania zawartego w podręczniku ministerialnym oraz czy zmiana obowiązującego podręcznika jest znacząca względem jakości merytorycznej w porównaniu do poprzednio używanych podręczników.
- Wnioski z badania miały także dać jasną odpowiedź na temat **zalet i wad *Naszego Elementarza***.

O badaniu

- Badanie było przeprowadzone przez agencję badawczą SW RESEARCH w dniach **20.01. - 08.02.2015 r.** Badanie zostało zrealizowane w systemie do badań internetowych 3S, zgodnie z zasadami i standardami badań PKJPA i ESOMAR.
- **Link do ankiety internetowej został wysłany do 18 016 nauczycieli** prowadzących zajęcia w klasach pierwszych szkoły podstawowej.
- **Każdy respondent mógł wziąć udział w badaniu tylko raz.**
- **W pełni wypełnionych kwestionariuszy z badań zebrano 1697.** Poziom realizacji próby wyniósł **9,41%**.
- **Średni czas wypełniania ankiety przez respondentów to 10 minut.**
- Badanie było **anonimowe**, respondenci zostali poinformowani o tym, że ich **odpowiedzi nie pozwolą na ich identyfikację i będą przedstawiane wyłącznie w formie zbiorczych wyników statystycznych.**

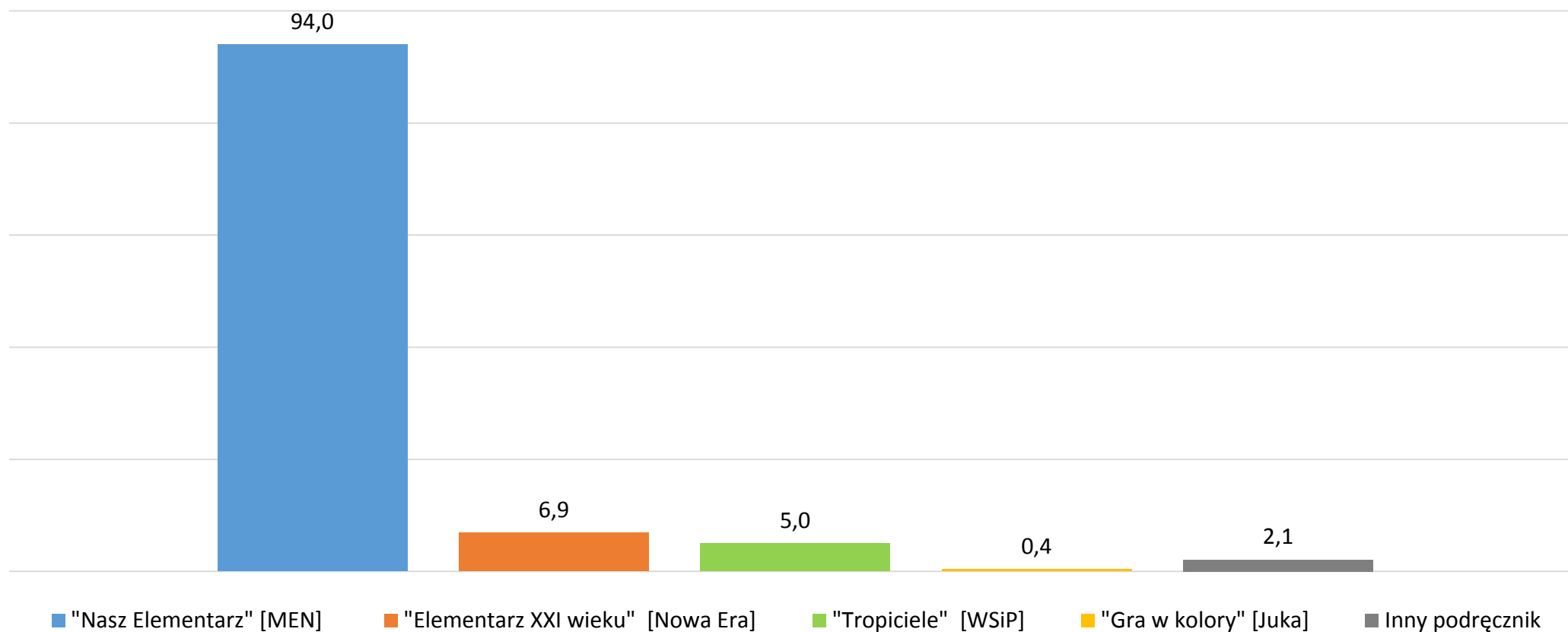
Wyniki badania

Wszystkie dane zawarte w wykresach przedstawione są w %

Używanie podręczników do nauczania początkowego

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 1/2)

P2. Z jakiego podręcznika korzystają Pan(i) uczniowie na zajęciach?*

*Możliwość wyboru wielu odpowiedzi. N=1697

Używanie podręczników do nauczania początkowego

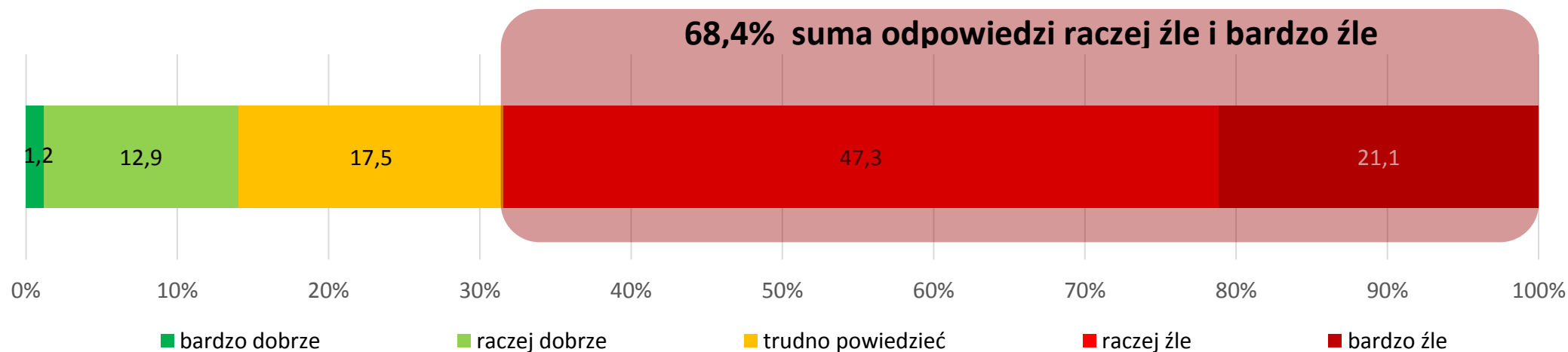
(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 2/2)

- Zdecydowana większość badanych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej (94%) odpowiedziała, że pracując z uczniami na zajęciach, korzystają z *Naszego Elementarza* wydanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.
- Mimo obligatoryjności *Naszego Elementarza*, w niektórych szkołach w czasie lekcji w klasach pierwszych nadal wykorzystywane są podręczniki wydane w poprzednich latach przez wydawnictwa edukacyjne. Podręczniki te wykorzystywane są zarówno jako uzupełnienie rządowego elementarza, jak i jako jedyny podręcznik.
- Z *Elementarza XXI wieku* wydanego przez Nową Erę korzysta 6,9% badanych a z podręcznika *Tropiciele* Wydawnictwa WSiP 5%. Część nauczycieli wykorzystuje także do realizacji programu nauczania wczesnoszkolnego podręcznik *Gra w kolory* Wydawnictwa Juka.

Ocena bezpłatnego podręcznika *Nasz Elementarz*

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli)

P4. Jak Pan(i) ocenia podręcznik MEN w porównaniu do podręczników stosowanych w poprzednim cyklu edukacyjnym?*

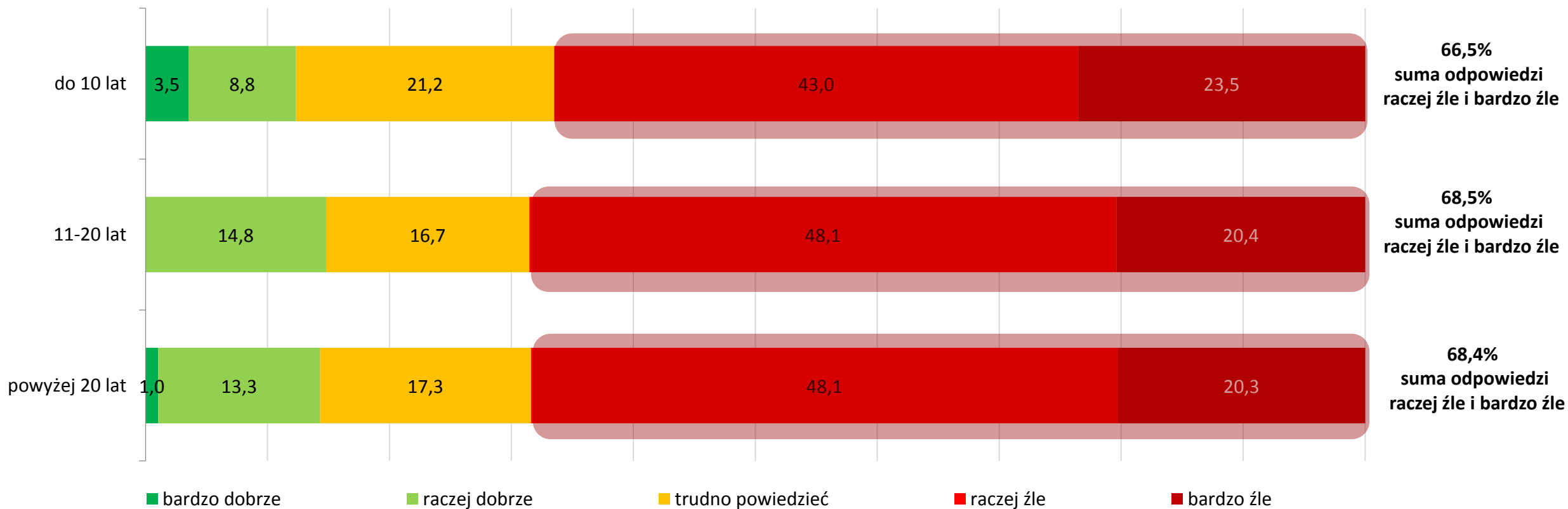

- Zdecydowana większość – ponad $\frac{2}{3}$ badanych nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej (68,4% wszystkich odpowiedzi), którzy korzystają z podręcznika Ministerstwa Edukacji Narodowej **ocenia go raczej i bardzo źle**. Co piąty respondent ocenił go bardzo źle, a niemal połowa wszystkich badanych - 45,7% raczej źle.
- Zaledwie 13,6% badanych ocenia podręcznik *Nasz Elementarz* lepiej niż podręczniki stosowane w poprzednim cyklu edukacyjnym.

Ocena bezpłatnego podręcznika *Nasz Elementarz*

(dane według stażu pracy nauczycieli – 1/2)

P4. Jak Pan(i) ocenia podręcznik MEN w porównaniu do podręczników stosowanych w poprzednim cyklu edukacyjnym?*

* Pytanie skierowane do użytkowników podręcznika MEN. Staż do 10 lat: n=170; 11-20 lat n=216; powyżej 20 lat: n=1145; brak odpowiedzi: n=11 N=1542

Ocena bezpłatnego podręcznika *Nasz Elementarz*

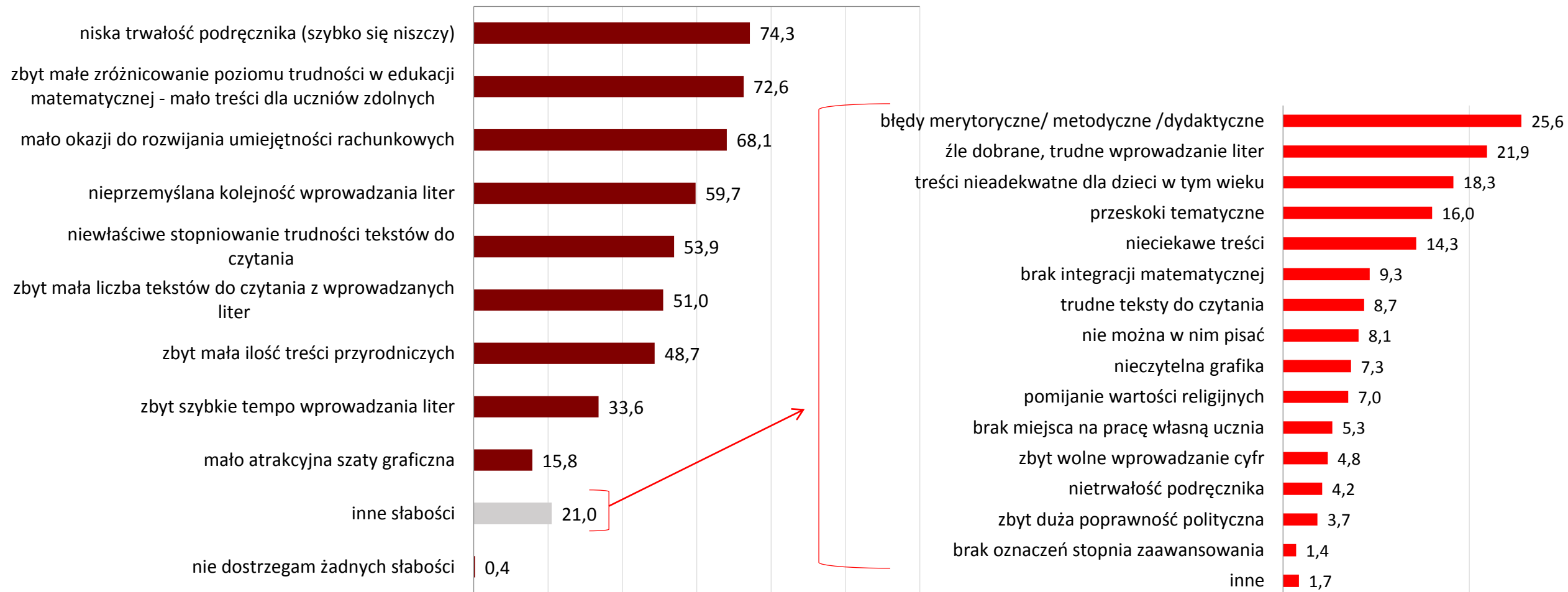
(dane według stażu pracy nauczycieli – 2/2)

- **Zdecydowana większość nauczycieli (w zależności od stażu pracy, od 66,4% do 68,5%) ocenia negatywnie bezpłatny podręcznik Ministerstwa Edukacji Narodowej.**
- **66,5% nauczycieli o najkrótszym stażu pracy (tj. do 10 lat) oceniło bezpłatny podręcznik *Nasz Elementarz* Ministerstwa Edukacji Narodowej źle. W pozostałych grupach dotyczących stażu pracy było to ponad 68%.**
- **Im dłuższy staż pracy badanego nauczyciela, tym mniej pozytywnych ocen *Naszego Elementarza*. Najlepiej podręcznik MEN ocenili nauczyciele ze stażem pracy nie przekraczającym 10 lat. Wśród nauczycieli o dłuższym stażu pracy (wynoszącym od ponad 10 do 20 lat doświadczenia zawodowego) zauważyć można częstsze oceny raczej i bardzo złe podręcznika Ministerstwa Edukacji Narodowej w porównaniu do wcześniej używanych podręczników.**

Słabości podręcznika *Nasz Elementarz*

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 1/3)

P5. Jakie są według Pana(i) główne słabości podręcznika MEN?*

*Możliwość wyboru wielu odpowiedzi. Staż pracy do 10 lat: n=230; 11-20 lat: n=244; powyżej 20 lat: n=1211; brak odpowiedzi: n=12.

Pytanie półotwarte: „inne – jakie?” N=356 . Łącznie N=1697

Słabości podręcznika *Nasz Elementarz*

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 2/3)

- Liczba wskazań na słabości podręcznika MEN czterokrotnie przewyższa liczbę wskazań na jego zalety.
- Badani nauczyciele zwracali uwagę przede wszystkim na słabości związane z edukacją matematyczną i brakiem indywidualizacji nauczania - zbyt małe zróżnicowanie poziomu trudności w edukacji matematycznej i mało treści dla uczniów zdolnych wskazało 72,6% nauczycieli.
- 68,1% badanych wskazało, że w podręczniku MEN jest za mało materiałów do rozwijania umiejętności rachunkowych a 59,7% z nich zwróciło uwagę na nieprzemyślaną kolejność wprowadzania liter.
- Większość wskazuje niską trwałość rządowego podręcznika. Niemal $\frac{3}{4}$ badanych nauczycieli widzi zbyt szybkie jego niszczenie się (74,3%).

*Możliwość wyboru wielu odpowiedzi. Staż pracy do 10 lat: n=230; 11-20 lat: n=244; powyżej 20 lat: n=1211; brak odpowiedzi: n=12.

Pytanie półotwarte: „inne – jakie?” N=356 . Łącznie N=1697

Słabości podręcznika *Nasz Elementarz*

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 3/3)

- Ponad połowa respondentów wskazała na **niewłaściwe stopniowanie trudności tekstów do czytania oraz zbyt małą liczbę tekstów do czytania z wprowadzanych liter**. Nauczyciele zwracają także uwagę na **zbyt małą ilość treści przyrodniczych (48,7%) oraz nieciekawą szatę graficzną (15,8%)**.
- Nauczyciele zauważają także **wiele błędów metodycznych zawartych w *Naszym Elementarzu*, treści są niedostosowane do poziomu uczniów pierwszych klas oraz pomijanie treści religijnych, politycznych i patriotycznych**.

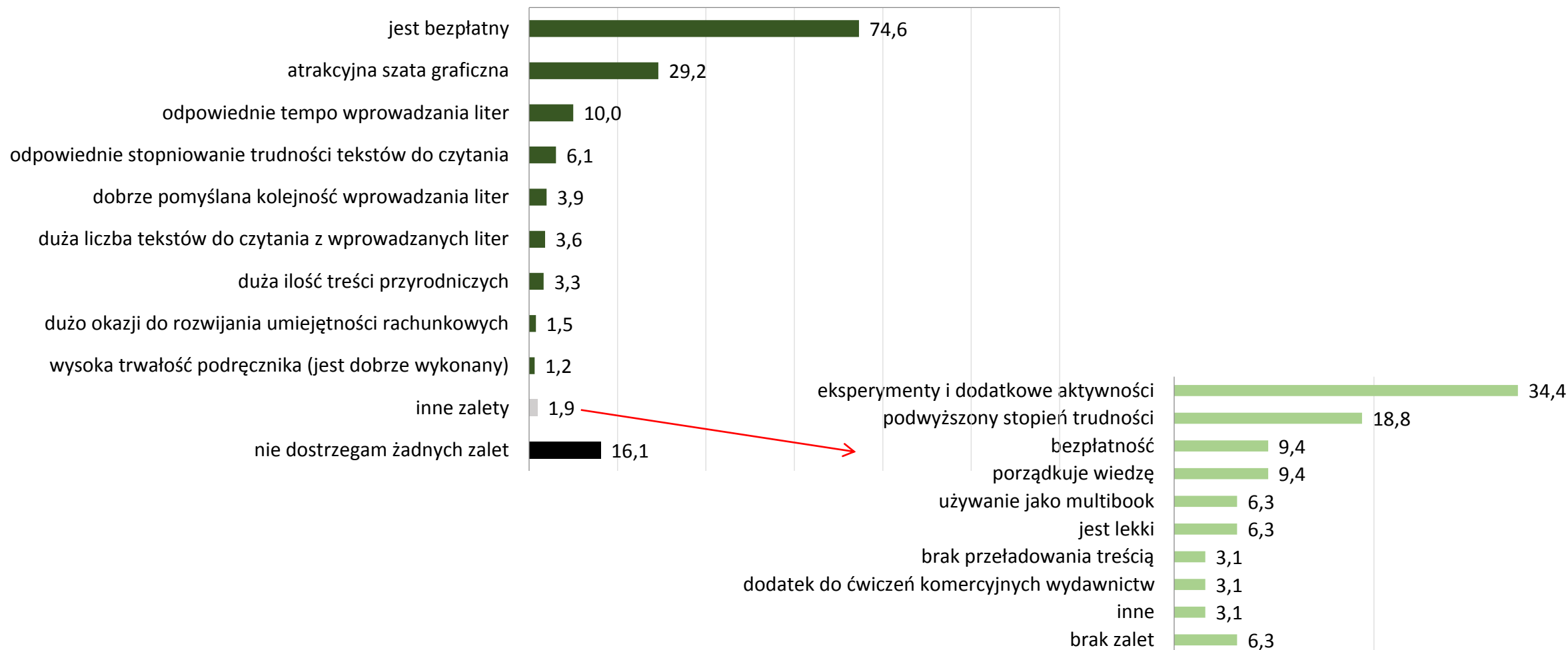
*Możliwość wyboru wielu odpowiedzi. Staż pracy do 10 lat: n=230; 11-20 lat: n=244; powyżej 20 lat: n=1211; brak odpowiedzi: n=12.

Pytanie półotwarte: „inne – jakie?” N=356 . Łącznie N=1697

Zalety podręcznika *Nasz Elementarz*

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 1/3)

P6. Jakie są według Pana(i) główne zalety podręcznika MEN?*

*Możliwość wyboru wielu odpowiedzi. N=1697 (pytanie półotwarte,; „inne – jakie?” n=32)

Zalety podręcznika *Nasz Elementarz*

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli – 2/3)

- Dla zdecydowanej większości badanych nauczycieli (74,6% wszystkich nauczycieli) **główną zaletą podręcznika wydanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej jest to, że jest on bezpłatny.**
- **Mniej niż co trzeci badany nauczyciel deklaruje, że *Nasz Elementarz* ma atrakcyjną szatę graficzną, a jedynie co dziesiąta badana osoba prowadząca zajęcia z edukacji wczesnoszkolnej (10%) stwierdziła, że tempo wprowadzania liter rekomendowanych w podręczniku MEN jest odpowiednie.**

Zalety podręcznika *Nasz Elementarz*

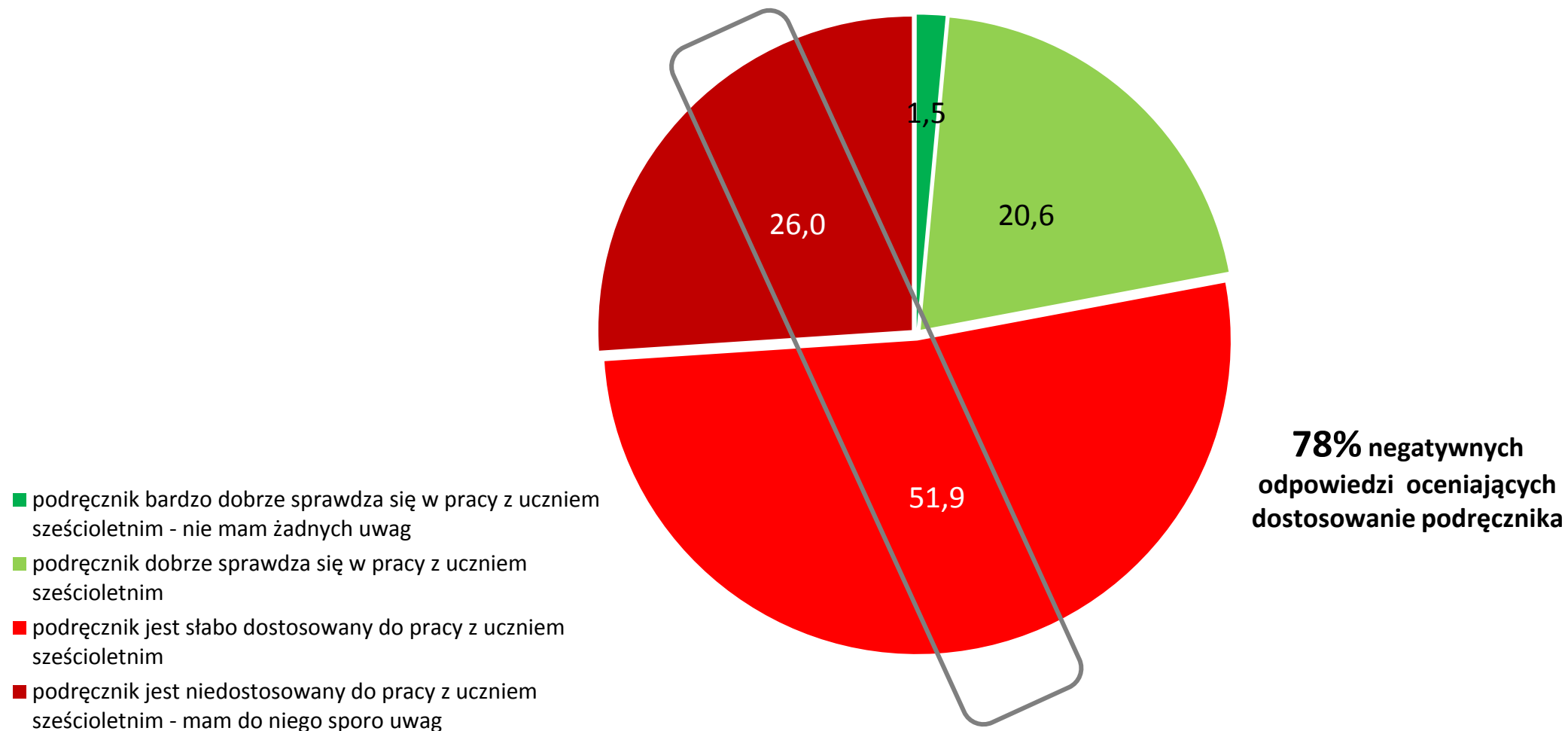
(dane według rozkładu ogółem nauczycieli – 3/3)

- Rzadziej niż co dziesiąty poddany badaniu nauczyciel jako zalety podręcznika MEN wskazywał także na prawidłowe stopniowanie trudności czytanek, odpowiednie tempo wprowadzania nowych liter oraz dużą ilość treści przyrodniczych.
- Wśród innych udzielanych odpowiedzi (ogółem 1,9%) ponad 1/3 respondentów pozytywnie oceniła eksperymenty i dodatkowe aktywności, które zawiera podręcznik. Ponadto, 18,8% badanych (z pośród grupy 1,9%) jako zaletę wskazało, że podręcznik ma podwyższony stopień trudności.

Ocena dostosowania *Naszego Elementarza* do pracy z uczniem sześciolatkiem

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 1/2)

P7. Jak ocenia Pan(i) dostosowanie podręcznika do pracy z uczniem sześciolatkiem?

Ocena dostosowania *Naszego Elementarza* do pracy z uczniem sześciolatkiem

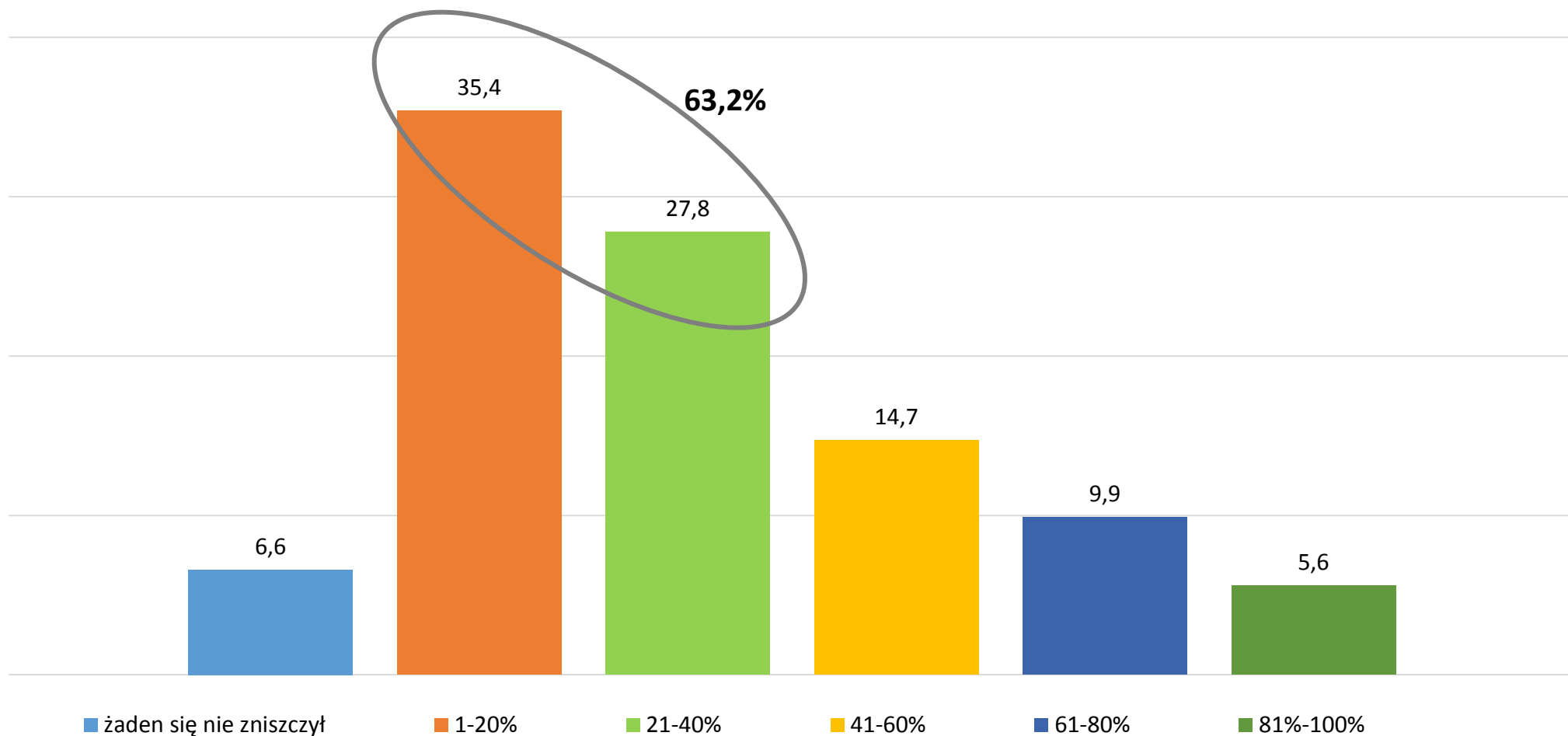
(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 2/2)

- **Większość badanych nauczycieli źle ocenia podręcznik MEN w kwestii dostosowania do pracy z uczniem sześciolatkiem.** 78% respondentów ocenia negatywnie *Nasz Elementarz* względem dostosowania do pracy z uczniem sześciolatkiem.
- Wśród nich ponad połowa (51,9%) ocenia go pod tym względem słabo a 26% jako w ogóle niedostosowany.
- Co piąty badany stwierdził, że *Nasz Elementarz* dobrze sprawdza się z w pracy z uczniem sześciolatkiem, a **jedynie 1,5% oceniło go bardzo dobrze.**

Zniszczone podręczniki *Nasz Elementarz*

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 1/2)

P9. Jak Pan(i) szacuje, ile podręczników MEN zniszczyło się w tym semestrze w jednej klasie?

Zniszczone podręczniki *Nasz Elementarz*

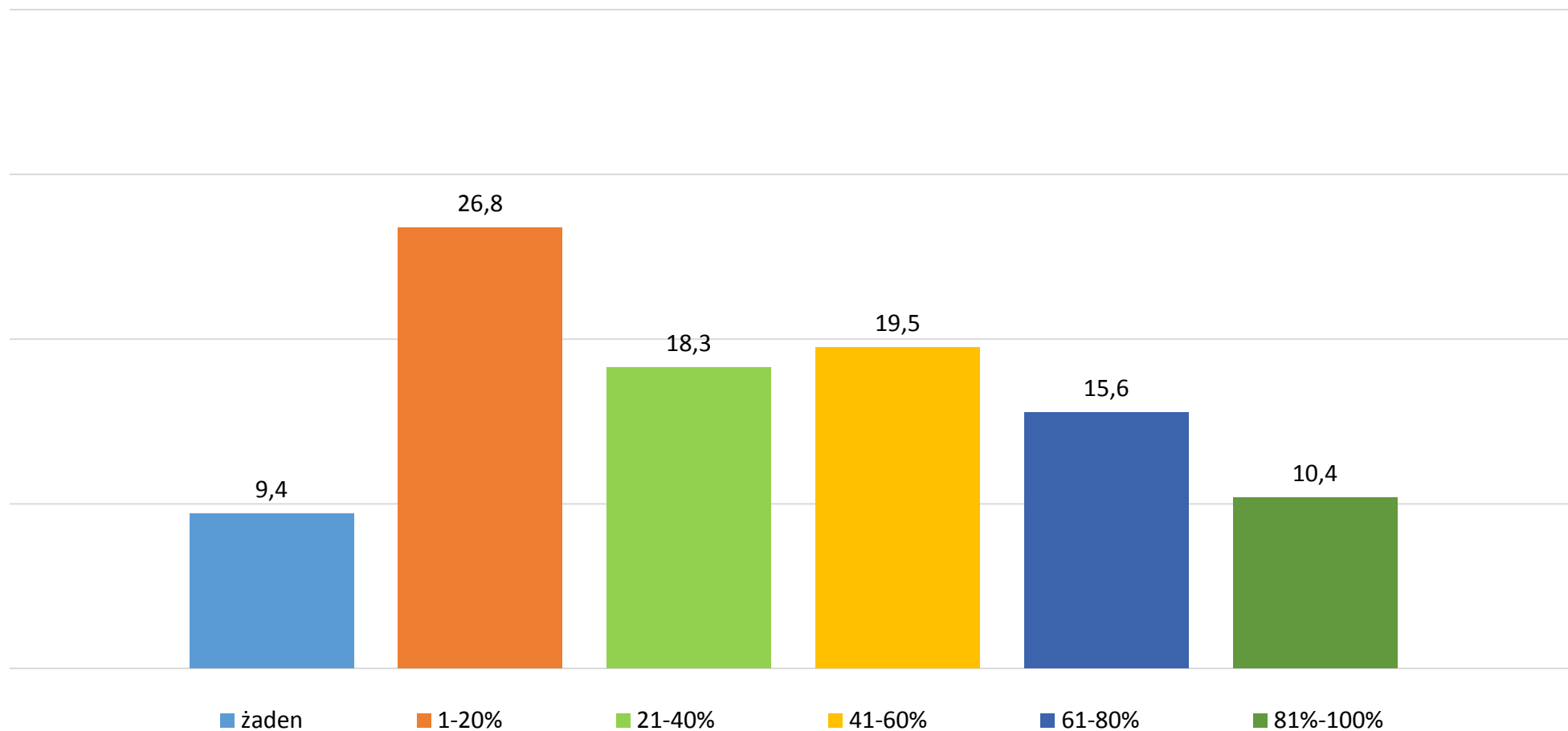
(dane według rozkładu ogółem i z podziałem na staż pracy nauczycieli – 2/2)

- **Ponad połowa badanych nauczycieli deklaruje, że w pierwszym semestrze pracy z *Naszym Elementarzem* zniszczeniu uległo do 40% podręczników.**
- Częściej niż co trzeci badany nauczyciel (35,4%) deklaruje, że od września 2014 uległo zniszczeniu do 20% podręczników.
- Ponad 30% badanych nauczycieli wskazało, że odsetek zniszczonych podręczników był większy. Powiązane jest to ze wskazywaną najczęściej słabością *Naszego Elementarza* – jego niską trwałością.
- Jedynie 6,6% osób zajmujących się nauczaniem początkowym wskazało, że żaden podręcznik nie uległ zniszczeniu.
- Średnio nauczyciele wskazywali, że zniszczeniu uległo 31,2% podręczników Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Podręcznik *Nasz Elementarz* w nienaruszonym stanie

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 1/2)

P10. Jak Pan(i) szacuje, ile podręczników MEN zostanie przekazanych kolejnemu rocznikowi w nienaruszonym stanie?

Podręcznik *Nasz Elementarz* w nienaruszonym stanie

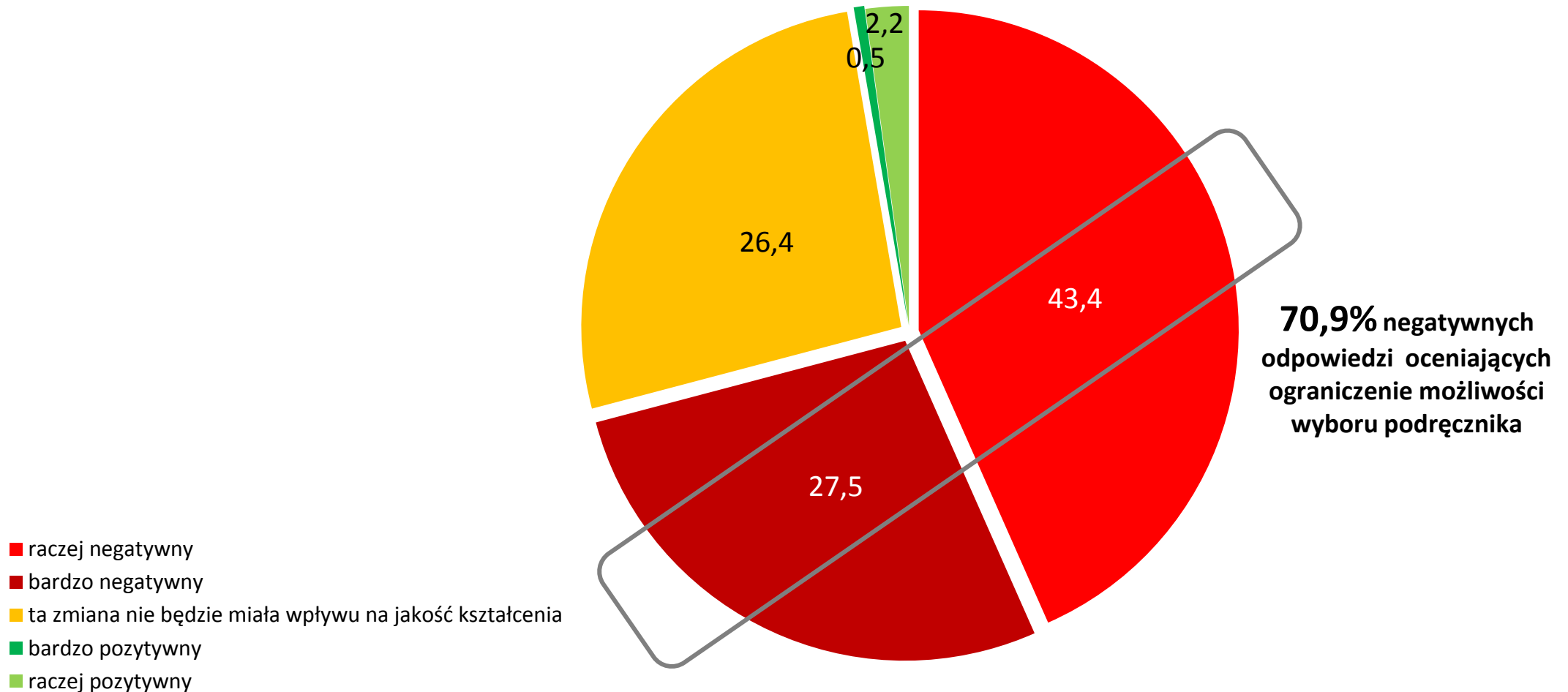
(dane według rozkładu ogółem i z podziałem na staż pracy nauczycieli – 2/2)

- **Mniej niż co dziesiąty badany nauczyciel (9,4%) stwierdził, że podręcznik *Nasz Elementarz* w nienaruszonym stanie będzie można przekazać kolejnym rocznikom – uczniom danej szkoły.**
- **Prawie jedna trzecia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej (26,8%) uważa, że zaledwie do 20% podręczników wydanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej będzie można przekazać następnym rocznikom uczniów klas pierwszych. Pozostałe podręczniki – ze względu na stan, nie będą nadawały się dla kolejnych uczniów.**
- **Średnio nauczyciele wskazywali, że 38,1% podręczników *Nasz Elementarz* zostanie przekazanych kolejnemu rocznikowi w nienaruszonym stanie.**

Ograniczenie możliwości wyboru podręcznika

(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 1/2)

P11. Jak Pan(i) uważa, jaki wpływ na jakość kształcenia będzie miało ograniczenie możliwości wyboru podręcznika do Edukacji Wczesnoszkolnej?

Ograniczenie możliwości wyboru podręcznika

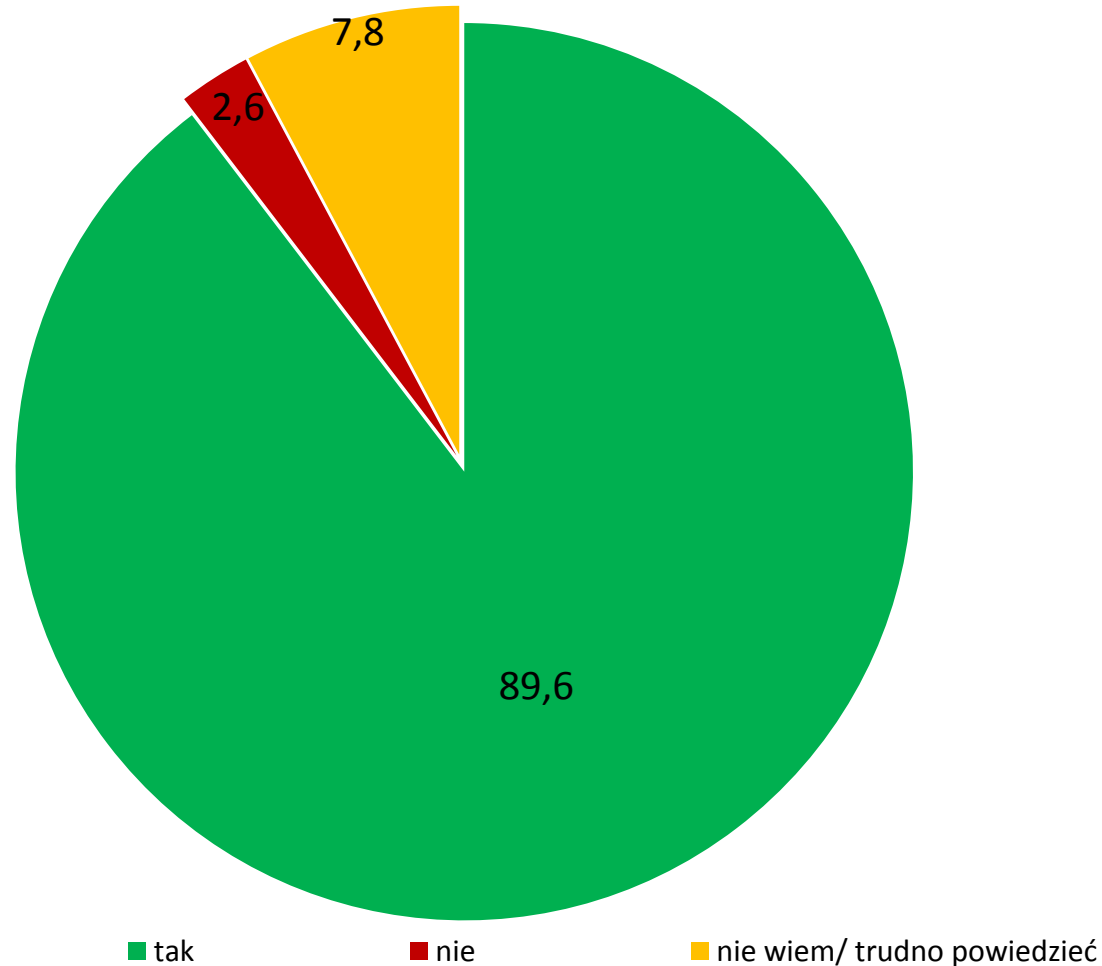
(dane według rozkładu ogółem nauczycieli - 2/2)

- **Niemal $\frac{3}{4}$ ankietowanych nauczycieli (70,9%) odpowiedziało, że ograniczenie możliwości wyboru podręcznika do Edukacji Wczesnoszkolnej wpłynie negatywnie na jakość kształcenia, z czego 43,4% badanych wskazało, że efekty te będą raczej negatywne a 27,5% - bardzo negatywne.**
- **Mniej niż co trzeci badany nauczyciel (26,4%) zadeklarował, że ograniczenie możliwości wyboru podręcznika przez nauczycieli nie będzie miało wpływu na jakość kształcenia.**
- **Zaledwie 2,7% respondentów ocenia narzucenie podręcznika do Edukacji Wczesnoszkolnej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej jako **pozytywny wpływ na jakość kształcenia.****

Przywrócenie możliwości wyboru podręcznika

(dane według rozkładu ogólnego)

P12. Czy jest Pan(i) za przywróceniem możliwości wyboru podręcznika do Edukacji Wczesnoszkolnej przez nauczyciela?

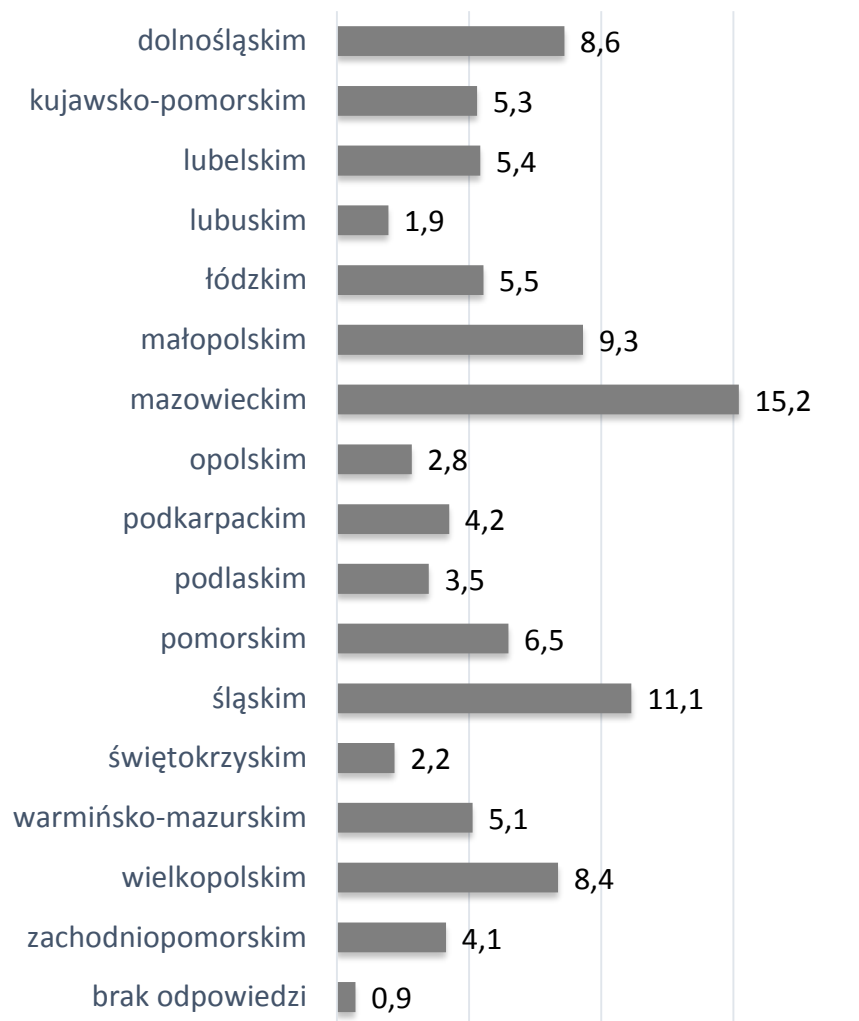

- Zdecydowana większość badanych nauczycieli (89,6%) jest za przywróceniem możliwości wyboru podręcznika do Edukacji Wczesnoszkolnej przez nauczyciela.

Demografia respondentów

Demografia: województwo zatrudnienia nauczycieli

P13. W jakim województwie Pan(i) pracuje?

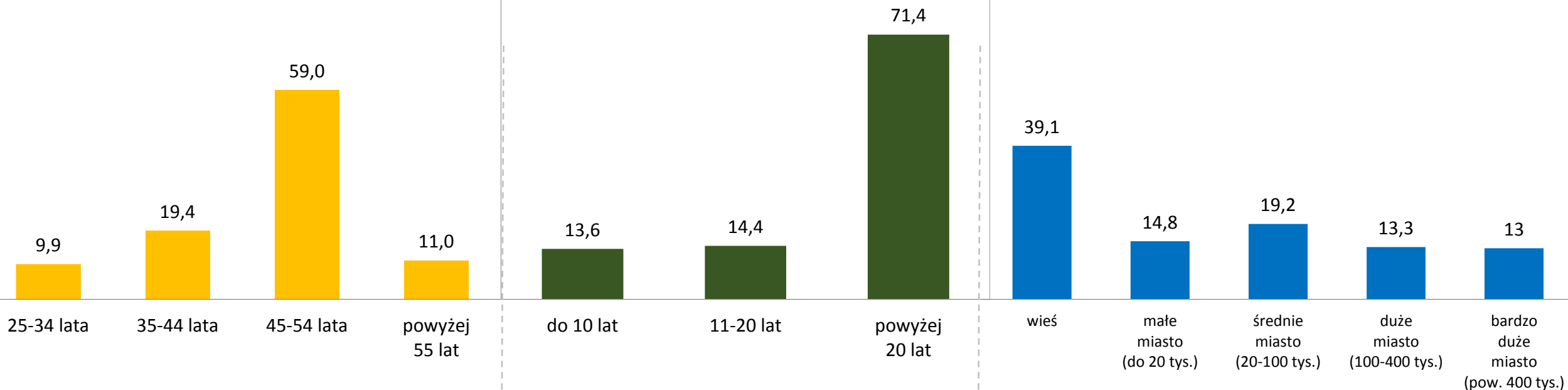
Rozkład respondentów z poszczególnych województw odpowiada zaludnieniu populacji nauczycieli w skali kraju pod względem zatrudnienia N=1697

Demografia: wiek, staż pracy i miejsce zatrudnienia

P13. W jakim jest Pan(i) wieku?

P14. Jaki jest status miasta w którym Pan(i) pracuje?

P15. Jaki jest Pana(i) staż pracy w zawodzie nauczyciela?

Rozkład respondentów odpowiada wiekowi respondentów, stażowi pracy oraz zaludnieniu populacji nauczycieli w skali kraju pod względem zatrudnienia. N=1697.

Na wykresach nie pokazano odpowiedzi brak danych (n=0,7)

Podsumowanie

Podsumowanie ^(1/2)

- Bezpłatny podręcznik MEN funkcjonujący od września 2014 roku pod nazwą *Nasz Elementarz* od początku **wzbudzał wiele kontrowersji**.
- Badanie przeprowadzone na przełomie stycznia i lutego 2015 r. wśród nauczycieli *Edukacji Wczesnoszkolnej* potwierdziło, że **obawy względem ministerialnego podręcznika są uzasadnione, a ponowna debata o ustawie dotyczącej podręcznika – konieczna**.
- Entuzjaści nowego elementarza stanowią nieliczną grupę; najczęściej są to osoby pracujące w zawodzie nauczyciela dłużej niż 20 lat.
- Lista zalet *Naszego Elementarza* jest bardzo krótka i **koncentruje się wokół dwóch aspektów: bezpłatnego charakteru podręcznika i atrakcyjnej szaty graficznej**. Tylko nieliczni nauczyciele dostrzegli merytoryczne lub pedagogiczne walory nowego narzędzia.

Podsumowanie (2/2)

- Pod adresem rządowego podręcznika **formułowano przede wszystkim krytyczne uwagi**, a ich zakres jest bardzo zróżnicowany. Alarmujące są kwestie **merytoryczne**:
 - Podręcznik jest **niedostosowany do pracy z uczniami w wieku 6 lat**,
 - **Zaniedbano rozwój umiejętności matematycznych i rachunkowych** – przeciętny poziom ćwiczeń nie pozwala na pracę z bardziej uzdolnionymi uczniami,
 - Nie przemyślano również kwestii związanych z nauką czytania – **kolejność wprowadzania nowych liter budzi wiele wątpliwości**, a **teksty służące przyswojeniu nowej wiedzy są źle dobrane**.
- Od strony **technicznej** (jakości wykonania), *Nasz Elementarz* został oceniony **jako nietrwały**. Według szacunków nauczycieli, **maksymalna żywotność co drugiego podręcznika to zaledwie jeden semestr**. Przekreśla to ministerialne założenia na temat wieloletniego charakteru podręcznika.
- Niemal wszyscy nauczyciele pracujący z dziećmi na początku ich edukacji **opowiadają się za przywróceniem możliwości wyboru podręcznika do *Edukacji Wczesnoszkolnej***. Zgodnie uważają, że **ograniczenie możliwości wyboru podręcznika spowoduje wyraźny spadek jakości kształcenia**.

[Pełna wersja raportu dostępna jest po kliknięciu tutaj](#)

[Pełna wersja raportu dostępna jest po kliknięciu tutaj](#)